

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
(Майя НІКОЛАЄВА)

09 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БК. 5.1 МІСЬКІ АГЛОМЕРАЦІЇ ТА УРБАНІЗОВАНІ АРЕАЛИ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 106 Географія

(код і назва спеціальності (тей))

Спеціалізація : _____

Освітньо-професійна/наукова програма: Географічні основи

природокористування та регіонального і муніципального розвитку

(назва ОПП/ОНП)

Робоча програма навчальної дисципліни «**Міські агломерації та урбанізовані ареали**». Одеса: ОНУ, 2023. 15 с.

Розробники: Куделіна С.Б., старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від. “ 30 ” серпня 2023 р.
Завідувач кафедри _____ (Олександр ТОПЧИВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП/ОНП «**Географічні основи природокористування та регіонального і муніципального розвитку**»
_____ (Антоніною ШАШЕРО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого- географічного факультету

Протокол № 1 від. “ 30 ” серпня 2023 р.
Голова НМК _____ (Віталій СИЧ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № _____ від. “ _____ ” _____ 20____ р.
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № _____ від. “ _____ ” _____ 20____ р.
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

«Міські агломерації та урбанізовані ареали»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>106 Географія</u> (код і назва) Спеціалізації: _____ (назва) Рівень вищої освіти: <u>Перший</u> <u>(бакалаврський)</u>	<i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		5-й	6-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	14 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	6 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 год.	70 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Міські агломерації та урбанізовані ареали» є формування у студентів знань щодо теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо розвитку міських агломерацій та урбанізованих ареалів з метою їх оптимізації.

Досягнення цієї мети сприятиме підготовці фахівців географічних спеціальностей для дослідницької та практичної роботи з проблем розвитку міських агломерацій та урбанізованих ареалів.

Завдання

- розкрити суть та ознаки процесу урбанізації як ключового фактору економічного зростання держави;
- визначити сутність і завдання розвитку агломерацій та урбанізованих ареалів;
- узагальнити інституційно-організаційні аспекти розвитку агломерацій та урбанізованих ареалів, виявити головні перешкоди у реалізації політики їх інтегрованого розвитку;
- проаналізувати теоретико-методологічні підходи до вирішення проблем міст та визначити закономірності впливу на економіку просторових і соціальних характеристик систем;
- здійснити аналіз та виявити чинники, що впливають на стан і динаміку розвитку агломерацій та урбанізованих систем;
- оцінити стан реалізації цілей і пріоритетів соціально-економічного розвитку міських агломерацій та урбанізованих ареалів, виявити проблеми та невідповідності у їхньому розвитку та визначити шляхи їх усунення;
- визначити пріоритети та потенційні можливості удосконалення просторового розвитку міських агломерацій та урбанізованих ареалів;
- визначити напрями удосконалення реалізації стратегічних та локальних завдань розвитку міських агломерацій та урбанізованих ареалів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

б) спеціальні (фахові, предметні):

СК7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

СК12. Здатність здійснювати геопросторові дослідження природних і суспільних явищ для формування практичних цілей та рекомендацій щодо сталого розвитку територіальних громад, міст, урбанізованих ареалів та регіонів в Україні.

СК14. Здатність використовувати здобуті теоретичні знання і практичні навички, міждисциплінарні підходи, міжнародні практики для стратегічного і просторового планування розвитку регіонів, міст, територіальних громад в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН):

Р03. Пояснювати особливості організації географічного простору.

Р04. Аналізувати географічний потенціал території.

Р12. Використовувати отримані теоретичні знання та практичні навички та вміння для забезпечення системного підходу у вирішенні проблем природокористування, регіонального та муніципального розвитку.

P13. Використовувати результати просторових досліджень природних та суспільних процесів на рівні територіальних громад, міст, регіонів для розробки стратегій та цільових програм в регіональному та муніципальному управлінні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- основні чинники, тенденції, наслідки, перспективи урбанізації та принципи функціонування урбаністичних систем;
- сутність і завдання розвитку агломерацій та урбанізованих ареалів;
- інституційно-організаційні аспекти розвитку агломерацій та урбанізованих ареалів;
- основні етапи еволюції міських систем (місто – міська агломерація – урбанізований район – урбанізована зона – мегалополіс);
- сучасні урбаністичні тенденції у світі та Україні;
- пріоритети, проблеми та невідповідності соціально-економічного розвитку міських агломерацій та урбанізованих ареалів.

вміти:

- застосовувати отримані знання в навчальних і науково-дослідницьких роботах та подальшій практичній діяльності;
- розкривати значення та зміст географічних підходів до розробки стратегії розвитку агломерацій та урбанізованих ареалів;
- орієнтуватися в сучасних тенденціях і проблемах розвитку урбанізації, агломерацій та урбанізованих ареалів в Україні та світі;
- здійснювати територіальний аналіз розвитку урбанізованих систем, окремих міських поселень і агломерацій;
- розкривати роль економіко-географічного положення в розвитку міських систем;
- розкривати вплив глобалізації на урбанізаційні процеси.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи дослідження міських агломерацій та урбанізованих ареалів

Тема 1. Урбанізація, її сутність, чинники і наслідки

Визначення урбанізації. Роль міст у системі розселення людини. Ознаки міських систем у порівнянні з поселеннями інших типів.

Підходи щодо вивчення міст: географічний, економічний, соціологічний, інженерний, загально-екологічний, культурно-антропологічний.

Перетворення природного середовища під впливом урбанізації.

Тема 2. Агломерації та урбанізовані ареали як об'єкт дослідження

Поняття «агломерації та урбанізованих ареалів», основні проблеми визначення. Агломерації та урбанізовані ареали як складні комплекси дослідження.

Основні підходи різних наукових дисциплін до вивчення агломерацій та урбанізованих ареалів. Агломерації та урбанізовані ареали як об'єкт дослідження географії. Економічні концепції. Агломерації та урбанізовані ареали як об'єкт дослідження соціології. Архітектура і містобудування.

Тема 3. Просторово-часові аспекти міських поселень

Функції міста: зосередження матеріально-людських ресурсів, середовище утворювальні, промислово-виробничі, торгівельні, транспортні, оборонні, освітньо-культурні, рекреаційні, управлінські.

Типи міських поселень з точки зору різних шкіл географії міст.

Міста як центри надання послуг. Зони впливу міст. Ієрархія міських поселень.

Закономірності просторового розміщення міських поселень. Фактори, що впливають на розміщення міських поселень: природні, економічні, соціально- психологічні. Теорія

центральної місць (В. Крісталер.) Розвиток положень теорії центральної місць. Висновки з теорії центральної місць. Правило Ципфа.

Обмеження щодо використання положень теорії центральної місць. Застосування методичних підходів теорії центральної місць щодо аналізу конкретних систем розселення в різних країнах світу.

Походження та основні етапи історичного розвитку міст. Найдавніші міста світу. Античне місто. Місто Середньовіччя. Місто епохи Відродження. Місто Нового часу. Індустріальне місто (XVIII - середина XX ст.). Сучасне місто.

Сучасні тенденції та прогнози стосовно урбанізації на глобальному, національному, регіональному рівнях. Міські агломерації, конурбації.

Субурбанізація у розвинутих країнах та країнах “третього світу”. Міста майбутнього: уявлення, проекти, втілення, міфи та реалії. Еко-поліс.

Екологічні проблеми міст України.

Тема 4. Теоретико-методологічні основи дослідження міських агломерацій та урбанізованих ареалів

Розвиток уявлень і сучасне розуміння поняття «міська агломерація». Глобалізація, глокалізація, сталий розвиток, диверсифікація, інтеграція екологічного й економічного розвитку, інформатизація простору та міські агломерації.

Зарубіжний досвід формування та розвитку агломерацій. Конкуренентоспроможність міських агломерацій: світові тренди та перспективи формування в Україні.

Змістовий модуль 2. Особливості міських агломерацій та урбанізованих ареалів

Тема 5. Сучасні урбаністичні тенденції в світі

Особливості світових урбанізаційних процесів на сучасному етапі розвитку суспільства. Кількісні зміни міського і сільського населення у світовому розрізі та за регіонами. Тенденції і масштаби урбанізаційних процесів у розвинених країнах та країнах, що розвиваються, регіонально-диференційований розвиток урбанізаційних процесів. Макрополізація світу. Формування агломераційних і надагломераційних утворень (мегалополісів). Перспективи урбанізації.

Новітні тенденції урбанізації в XX ст. Планета великих міст. Збільшення міст – мільйонерів під впливом процесів розвитку і концентрації виробництва і населення. Посилення концентрації виробництва і контрастності розселення.

Міські системи – результат диференціації розвитку міст. Збалансована міська система. Транснаціональна міська система. Технополіси як образ і тенденція розвитку міст.

Тема 6. Міські системи (міські агломерації, урбанізовані райони, урбанізовані зони, мегалополіси)

Основи класичної каркасної концепції. Поняття «каркас» і «тканина», їхнє співвідношення. Конструкція «мережі зірок» у просторовому економічному аналізі. Теорії кумулятивного зростання і розвитку. Концепції «полюсів зростання» Ф. Перру, «полюсів розвитку» Ж. Будвіля, «осей розвитку» П. Потье та ін.

Опорний каркас розселення Г. М. Лаппо. Визначення, елементи, властивості, стадії формування опорного каркаса розселення. Просторові форми опорних каркасів. Складові каркасного ефекту. Значення концепції опорного каркаса розселення.

Територіальні системи міст (урбанізовані системи, міські системи), їх моделі. Просторовий і функціональний феномен міської агломерації. Міські агломерації, фактори їх утворення і методи виділення. Просторова структура і шляхи формування агломерацій. «Міста-супутники». Властивості агломерацій. Етапи розвитку великих міських агломерацій. Критерії виділення меж агломерацій. Управління агломераціями. Переваги і недоліки агломерацій. Проблеми агломерацій. Найбільші агломерації світу.

Урбанізований район, зона. Конурбація. Мегалополіси, фактори їх формування і роль в розвитку суспільства. Особливості процесу мегалополізації. Найбільші мегалополіси світу. Мегалополіс Північно-Східного узбережжя США (Бостон – Вашингтон). Мегалополіси

Чикаго – Піттсбург, Сан-Франциско – Лос-Анджелес. Міста Західної і Центральної Європи. Англійський мегалополіс (Лондон – Ліверпуль). «Дельта-поліси».

Тема 7. Нормативне забезпечення функціонування та розвитку міських агломерацій в світі та в Україні

Нормативне регулювання процесів управління міськими агломераціями в Україні. Закони України «Про міські агломерації», «Про основи містобудування», «Про архітектурну діяльність», «Про регулювання містобудівної діяльності». Проблеми нормативного забезпечення функціонування та розвитку міських агломерацій в Україні. Економіко-правові аспекти понять «агломерація» та «міська агломерація» в Українському законодавстві. Економіко-правові проблеми розвитку великих міст та агломерацій в Україні.

Економіко-правові засади формування територіальних громад у контексті розвитку міських агломерацій.

Законодавство Європейського Союзу.

Тема 8. Міські ландшафти

Розвиток міського ландшафтознавства. Концепції міського ландшафтознавства. Історичні особливості формування міських ландшафтів. Населення і селитебні ландшафти. Динаміка чисельності населення світу і селитебних ландшафтів. Ознаки селитебних ландшафтів. Структура міських ландшафтів.

Тема 9. Ландшафтно-архітектурні та еколого-планувальні рішення і заходи щодо оптимізації урбанізованого довкілля

Поняття про ландшафтну архітектуру та ландшафтний дизайн, їх роль у створенні та утриманні середовища існування людини у сучасному місті.

Ландшафтно-планувальні заходи щодо зменшення негативного антропогенного впливу на урбанізоване довкілля та здоров'я людини. Забезпечення охорони та зв'язності фрагментів природних та антропогенно-природних ландшафтів в містах.

Генеральний план як інструмент управління урбанізованими ареалами.

Проектування і створення комплексних зелених зон міст. Нагляд за насадженнями. Заходи щодо реконструкції існуючих насаджень.

Регіональна і місцева екологічна мережа. Природоохоронні території та об'єкти в містах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усь ого	у тому числі				Усь го	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи дослідження міських агломерацій та урбанізованих ареалів										
Тема 1. Урбанізація, її сутність, чинники і наслідки	8	2	2		4	10	2			8
Тема 2. Агломерації та урбанізовані ареали як об'єкт дослідження	10	2	2		6	8	2			6
Тема 3. Просторово-часові аспекти міських поселень	8	2			6	8				8

Тема 4. Теоретико-методологічні основи дослідження міських агломерацій та урбанізованих ареалів	10	2	2	6	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 1	36	8	6	22	38	6	2	30
Змістовий модуль 2. Особливості міських агломерацій та урбанізованих ареалів								
Тема 5. Сучасні урбаністичні тенденції в світі	10	2	2	6	12	2	2	8
Тема 6. Міські системи (міські агломерації, урбанізовані райони, урбанізовані зони, мегалополіси)	18	4	4	10	14	4	2	8
Тема 7. Нормативне забезпечення функціонування та розвитку міських агломерацій в світі та в Україні	10	2	2	6	10	2	8	
Тема 8. Міські ландшафти	6	2	4	8	8	8		
Тема 9. Ландшафтно-архітектурні та еколого-планувальні рішення і заходи щодо оптимізації урбанізованого довкілля	10	2	2	6	8	8		
Разом за змістовим модулем 2	54	12	10	32	52	8	4	40
Усього годин	90	20	16	54	90	14	6	70

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Урбанізація, її сутність, чинники і наслідки. Семінар 1. Географічні дослідження міст	2
2	Тема 4. Теоретико-методологічні основи дослідження міських агломерацій та урбанізованих ареалів. Семінар 2. Розвиток уявлень і сучасне розуміння поняття «міська агломерація».	2/2
3	Тема 6. Міські системи (міські агломерації, урбанізовані райони, урбанізовані зони, мегалополіси). Семінар 3. Мегалополіси світу, фактори їх формування і роль в розвитку суспільства.	2
4	Тема 7. Нормативне забезпечення функціонування та розвитку міських агломерацій в світі та в Україні. Семінар 4. Проблеми нормативного забезпечення функціонування та розвитку міських агломерацій в Україні.	2
5	Тема 9. Ландшафтно-архітектурні та еколого-планувальні рішення і заходи щодо оптимізації урбанізованого довкілля. Семінар 5. Ландшафтна архітектура та ландшафтний дизайн, їх роль у	2

	створенні середовища існування людини у сучасному місті.	
	Разом	10/2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Агломерації та урбанізовані ареали як об'єкт дослідження. Практична робота 1. Методика виділення меж агломерації. Визначення типу і підтипу агломерації.	2
2	Тема 5. Сучасні урбаністичні тенденції в світі. Практична робота 2. Показники урбанізації. Урбаністична структура.	2/2
3	Тема 6. Міські системи (міські агломерації, урбанізовані райони, урбанізовані зони, мегалополіси). Практична робота 3. Характеристика найкрупніших міських агломерацій світу.	2/2
	Разом	6/4

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин	
1	Опанування теми 1. Урбанізація, її сутність, чинники і наслідки. Підготовка питань для обговорення та виконання завдань до семінарського заняття 1.	4	8
2	Опанування теми 2. Агломерації та урбанізовані ареали як об'єкт дослідження. Підготовка питань для обговорення та виконання завдань до практичної роботи 1.	6	6
3	Опанування теми 3. Просторово-часові аспекти міських поселень.	6	8
4	Опанування теми 4. Теоретико-методологічні основи дослідження міських агломерацій та урбанізованих ареалів. Підготовка питань для обговорення та виконання завдань до семінарського заняття 2.	6	8
5	Опанування теми 5. Сучасні урбаністичні тенденції в світі. Підготовка питань для обговорення та виконання завдань до практичної роботи 2.	6	8
6	Опанування теми 6. Міські системи (міські агломерації, урбанізовані райони, урбанізовані зони, мегалополіси). Підготовка питань для обговорення та виконання завдань до семінарського заняття 3 та підготовка питань для обговорення та виконання завдань до практичної роботи 2.	10	8
7	Опанування теми 7. Нормативне забезпечення функціонування та розвитку міських агломерацій в світі та в Україні. Підготовка питань для обговорення та виконання завдань до семінарського заняття 4.	6	8
8	Опанування теми 8. Міські ландшафти.	4	8
9	Опанування теми 9. Ландшафтно-архітектурні та еколого-	6	8

	планувальні рішення і заходи щодо оптимізації урбанізованого довкілля. Підготовка питань для обговорення та виконання завдань до семінарського заняття 5.		
	Разом	54	70

Індивідуальні завдання

Вимоги до звітування.

Мета – самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Структура індивідуального завдання – (орієнтовна)

вступ – зазначається тема, мета та завдання роботи та основні її положення; *теоретичне обґрунтування* – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, на основі яких виконується завдання; *методи* – вказуються і коротко характеризуються методи роботи; *основні результати роботи та їх обговорення* – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо; *висновки; список використаної літератури.*

Види індивідуального завдання – реферати з теми або вузької проблематики.

Форма контролю індивідуального (самостійного) завдання – перевірка реферату та обговорення на занятті.

Теми рефератів

1. Агломерації та урбанізовані ареали як складні комплекси дослідження.
2. Основні підходи різних наукових дисциплін до вивчення агломерацій та урбанізованих ареалів.
3. Сучасні тенденції та прогнози урбанізації на глобальному, національному, регіональному рівнях.
4. Субурбанізація у розвинутих країнах та країнах “третього світу”.
5. Розвиток уявлень і сучасне розуміння поняття «міська агломерація».
6. Зарубіжний досвід формування та розвитку агломерацій.
7. Конкурентоспроможність міських агломерацій: світові тренди та перспективи формування в Україні.
8. Особливості світових урбанізаційних процесів на сучасному етапі розвитку суспільства.
9. Тенденції і масштаби урбанізаційних процесів у розвинених країнах та країнах, що розвиваються.
10. Макрополізація світу.
11. Перспективи урбанізації. Новітні тенденції урбанізації в ХХ ст.
12. Технополіси як образ і тенденція розвитку міст.
13. Моделі територіальних систем міст (урбанізовані системи, міські системи).
14. Просторовий і функціональний феномен міської агломерації.
15. Етапи розвитку великих міських агломерацій.
16. Управління агломераціями. Переваги і недоліки агломерацій.
17. Проблеми агломерацій.
18. Найбільші агломерації світу.
19. Особливості процесу мегалополізації.
20. Найбільші мегалополіси світу.

9. Методи навчання

Лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій), розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне навчання тощо. Ілюстрація

(у тому числі мультимедійні презентації), демонстрація, метод безпосереднього спостереження. Тренувальні вправи; розв'язання розрахункових задач; практичні роботи; виконання дослідів; метод проєктів; виконання індивідуальних завдань, самостійного опрацювання нового матеріалу, в тому числі із використанням Інтернет - ресурсів.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль – це контроль за 1, 2, 3 ...9 темами тощо, періодичний – контроль за змістовим модулем (ЗМ).

Методи поточного/періодичного контролю: усне опитування, контрольні письмові роботи за змістовими модулями, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінка за семінари, оцінювання захисту результатів практичних робіт, оцінювання доповідей.

Підсумковий контроль. Формами підсумкового контролю в рамках дисципліни є залік.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених завдань. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних/ розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних завдань при самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; з деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, при цьому допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішує більшість розрахункових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання.
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових	використовує знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішує половину розрахункових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових

	зв'язків і формулювання висновків.	зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно; безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішує окремі розрахункові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом.	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

11. Питання для поточного та періодичного контролю

1. Визначення урбанізації.
2. Роль міст у системі розселення людини.
3. Ознаки міських систем.
4. Підходи щодо вивчення міст: географічний, економічний, соціологічний, інженерний, загально-екологічний, культурно-антропологічний.
5. Поняття «агломерації та урбанізованих ареалів», основні проблеми визначення.
6. Агломерації та урбанізовані ареали як складні комплекси дослідження.
7. Основні підходи різних наукових дисциплін до вивчення агломерацій та урбанізованих ареалів.
8. Функції міста: зосередження матеріально-людських ресурсів, середовище утворювальні, промислово-виробничі, торгівельні, транспортні, оборонні, освітньо-культурні, рекреаційні, управлінські.
9. Типи міських поселень з точки зору різних шкіл географії міст.
10. Закономірності просторового розміщення міських поселень.
11. Сучасні тенденції та прогнози урбанізації на глобальному, національному, регіональному рівнях.
12. Субурбанізація у розвинутих країнах та країнах «третього світу».
13. Розвиток уявлень і сучасне розуміння поняття «міська агломерація».
14. Глобалізація, глокалізація, сталий розвиток, диверсифікація, інтеграція екологічного й економічного розвитку, інформатизація простору та міські агломерації.
15. Зарубіжний досвід формування та розвитку агломерацій.
16. Конкурентоспроможність міських агломерацій: світові тренди та перспективи формування в Україні.
17. Особливості світових урбанізаційних процесів на сучасному етапі розвитку суспільства.
18. Тенденції і масштаби урбанізаційних процесів у розвинених країнах та країнах, що розвиваються, регіонально-диференційований розвиток урбанізаційних процесів.
19. Макрополізація світу.
20. Формування агломераційних і наагломераційних утворень (мегалополісів).
21. Перспективи урбанізації. Новітні тенденції урбанізації в ХХ ст.
22. Міські системи – результат диференціації розвитку міст. Збалансована міська система. Транснаціональна міська система.
23. Технополіси як образ і тенденція розвитку міст.
24. Територіальні системи міст (урбанізовані системи, міські системи), їх моделі.
25. Просторовий і функціональний феномен міської агломерації.

26. Міські агломерації, фактори їх утворення і методи виділення. Критерії виділення меж агломерацій.
27. Просторова структура і шляхи формування агломерацій. «Міста-супутники».
28. Етапи розвитку великих міських агломерацій.
29. Управління агломераціями. Переваги і недоліки агломерацій.
30. Проблеми агломерацій. Найбільші агломерації світу.
31. Урбанізований район, зона. Конурбація. Мегалополіси, фактори їх формування і роль в розвитку суспільства.
32. Особливості процесу мегалополізації.
33. Найбільші мегалополіси світу.
34. Нормативне регулювання процесів управління міськими агломераціями в Україні. Законодавство Європейського Союзу.
35. Економіко-правові проблеми розвитку великих міст та агломерацій в Україні.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль									Індивідуальне самостійне завдання	Сума балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

Робоча програми навчальної дисципліни; силабус, опорні конспекти лекцій; конспекти практичних і семінарських занять; методичні вказівки до проведення практичних занять; підручники і навчальні посібники; контрольні завдання; питання для поточного та періодичного контролю знань; карти, ілюстративно-демонстраційні засоби.

14. Рекомендована література

Основна

1. Безлюбченко О. С., Завальний О.В. Урбаністика : навч. посібник для студентів. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 274 с.
2. Гладкий О. В. Географія міст. Геоурбаністика : підручник. О. Гладкий, С. Іщук; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Паливода А. В., 2014. 299 с.
3. Дронова О. Л. Геоурбаністика : навч. посібник. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. 419 с.
4. Лаврик О. Д., Власенко Р.П. Основи геоурбаністики: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2022. 158 с.
5. Посацький Б.С. Основи урбаністики. Навчальний посібник. Друге видання, доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 368 с.
6. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія. За ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. К.: Видавництво "Фенікс", 2017. 438 с.

Додаткова

1. Балусва О.В. Урбанізаційні процеси: аналіз світових тенденцій. Економіка та держава. 2011. № 6. С. 53-56.
2. Богачов С. Управління розвитком міських агломерацій в Україні: економіко-правові проблеми. Схід. 2015. № 5. С. 14–17.
3. Вергелес Ю.І. Екологія міських систем: Методичні рекомендації до практичних занять (для студентів 1 та 2 курсів денної форми навчання за напрямом підготовки бакалаврів 6.040106 - „Екологія, охорона навколишнього природного середовища та збалансоване природокористування”) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Ю. І. Вергелес. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 27 с.
4. Верланов Ю.Ю., Верланов О.Ю. Агломерації в Україні та економічне зростання. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія «Економіка». 2010. Т. 133. Вип. 20. С. 116–124.
5. Гудзь П.В. Розвиток міських агломерацій: зарубіжний досвід для України. Управління розвитком великих міст та агломерацій: економіка-правовий аспект : матеріали Міжнародної науково-практичного семінару, м. Київ, 21 жовтня 2016 р. Київ, 2016. 126 с.
6. Дроздов Д.В. Проблеми нормативного забезпечення функціонування та розвитку міських агломерацій в Україні (на прикладі міст Києва та Львова). Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 29 (68). № 2. 2018. С. 146 – 150.
7. Дронова О.Л., Лис Я.С. Управління міськими агломераціями: європейський досвід для реформ в Україні. Український географічний журнал. 2016. № 1. С. 47–53.
8. Зінченко Т.Є. Концептуальні основи формування міських агломерацій. Ефективна економіка. №6. 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1204>
9. Зінченко Т.Є. Управління землекористуванням міських агломерацій. Інноваційна економіка. 2012. № 6 (32). С.52-56.
10. Зінченко Т.Є. Економічні засади землекористування міських агломерацій: теорія, методологія, практика: [монографія]. Житомир: ПП. «Рута», 2012. 184 с.
11. Ізаров О.М., Ізарова І.О. Міські агломерації: пропозиції законодавчої ініціативи. Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури. 2017. Вип. 66. С. 8–14.
12. Осипов В.М., Кукош М.С. Конкурентоспроможність міських агломерацій: світові тренди та перспективи формування в Україні. Економічні інновації. 2014. Вип. 57. С. 283–296.

13. Про міські агломерації : проект закону України від 17 липня 2017 р. № 6743. Головний правовий портал України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH57B00A.html.
14. Степаненко А.В., Омельченко А.А. Міські агломерації як форма сучасного світового процесу урбанізації. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. № 3 (108). С. 184 – 192.
15. Територіальний розвиток в Україні: розвиток агломерацій та субрегіонів. Київ, 2012. 183 с. URL: http://2.auc.org.ua/sites/all/sites/default/files/files/Subregional_Structures_Development_2012.pdf.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Асоціації міст України. Офіційний сайт Асоціації міст України.: URL: <http://auc.org.ua/bill>.
2. Державна служба статистики. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. URL: www.ukrstat.gov.ua
3. Китайські міста, економіка яких дорівнює економіці цілих країн. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/ekonomika-kitaju-1924/>
4. Топ-10 глобальних міст світу. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2008/10/24/9475/>
5. Україна: огляд урбанізації. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/787061473856627628/pdf/ACS15060-REVISED-PUBLIC-UKRANIAN-ukr-web-text-cover.pdf>
6. Globalization and World Cities: Research Network. URL: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/index.html>
7. New Urbanism. URL: <http://www.newurbanism.org/>
8. Official site of the World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/home.aspx>